

VALSTS KONTROLE

Skanstes iela 50, Rīga, LV-1013; tālr. 67017500; fakss 67017673; e-pasts: lrvk@lrvk.gov.lv

Rīgā

LATVIJAS REPUBLIKAS VALSTS KONTROLES VADĪBAS ZIŅOJUMS PAR 2016.GADA PĀRSKATU

Datums skatāms dokumenta
paraksta laika zīmogā un dokumenta
numurs teksta failā

1. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR VALSTS KONTROLI

1.1. Darbības normatīvais regulējums

Valsts kontrole atbilstoši Latvijas Republikas Satversmē noteiktajam ir neatkarīga koleģiāla augstākā revīzijas (audīta) iestāde. Valsts kontroles iekārtu un kompetences nosaka Valsts kontroles likums.

Valsts kontroles darbību reglamentē Valsts kontroles nolikums un citi Valsts kontroles iekšējie normatīvie akti, kurus apstiprinājusi Valsts kontroles padome. Valsts kontroles iekšējās kontroles vides nodrošināšanai ir izveidota kvalitātes vadības sistēma, pamatojoties uz Latvijas standartu LVS EN ISO 9001:2015 “Kvalitātes pārvaldības sistēmas. Prasības (ISO 9001:2015)”. Iestādes darbība ir aprakstīta 22 darba procesu aprakstos.

Valsts kontrole ir *INTOSAI*¹ un *EUROSAI*² locekle, un tai ir saistoši starptautisko augstāko revīzijas iestāžu organizāciju dokumenti, kuros ir nostiprināti augstāko revīzijas iestāžu darbības principi, revīziju veikšanas jautājumi, kā arī prasība nodrošināt augstāko revīzijas iestāžu neatkarību.

Valsts kontrole aktīvi līdzdarbojas Eiropas Savienības dalībvalstu augstāko revīzijas iestāžu un Eiropas Revīzijas palātas sadarbības platformā – Kontaktu komitejā.

Augstākās revīzijas iestādes, kā tas izriet no Limas deklarācijas³, Mehiko deklarācijas⁴ un Apvienoto Nāciju Organizācijas rezolūcijas⁵, savus uzdevumus var veikt objektīvi un efektīvi tikai tad, ja tās ir neatkarīgas no revidējamās vienības, aizsargātas no ārējas ietekmes un ir nodrošinātas ar uzdevumu pildīšanai nepieciešamajiem finanšu līdzekļiem.

Valsts kontroles darbības mērķis ir, veicot revīzijas, noskaidrot, vai rīcība ar publiskas personas finanšu līdzekļiem ir tiesiska, pareiza, ekonomiska un efektīva, kā arī sniegt rekomendācijas atklāto trūkumu novēršanā.

¹ Augstāko revīzijas iestāžu starptautiska apvienība.

² Eiropas Augstāko revīzijas iestāžu apvienība.

³ Lima Declaration of Guidelines on Auditing Precepts: <http://www1.worldbank.org/publicsector/pe/befa05/LimaDeclaration.pdf>.

⁴ Mexico Declaration on SAI independence: <https://www.nku.gov.sk/documents/10272/98330/Mexico+Declaration.pdf>

⁵ UN General Assembly Resolution A/66/209 „Promoting the efficiency, accountability, effectiveness and transparency of public administration by strengthening supreme audit institutions”: http://www.intosai.org/fileadmin/downloads/downloads/0_news/2012/UN_Resolution_A_66_209_E.pdf.

UN General Assembly Resolution A/C.2/69/L.25/Rev.1 „Promoting and fostering the efficiency, accountability, effectiveness and transparency of public administration by strengthening supreme audit institutions”: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N14/642/37/PDF/N1464237.pdf?OpenElement>.

Saskaņā ar Valsts kontroles likumu Valsts kontrole veic revīzijas atbilstoši Latvijas Republikā atzītiem starptautiskajiem revīzijas standartiem. Valsts kontrole revīzijās piemēro starptautiskās augstāko revīzijas institūciju organizācijas *INTOSAI* standartus un starptautiskās grāmatvežu federācijas *IFAC* standartus.

Valsts kontroles revīzijai ir pakļauta ikviena persona, kuras rīcībā ir publiskas personas finanšu līdzekļi vai manta, kā arī personas, kuras pilda valsts vai pašvaldības iepirkumu. Valsts kontroles revīzijai nav pakļauta tikai Saeima. Lai nodrošinātu Valsts kontroles neatkarību, likumdevējs tai ir piešķīris tiesības pašai noteikt revidējamo vienību, revīzijas laiku, veidu un uzdevumu.

Valsts kontrole:

- katru gadu sniedz Saeimai un Finanšu ministrijai atzinumu par finanšu ministra iesniegto saimnieciskā gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem;
- katru gadu sniedz atzinumus par ministriju un citu centrālo valsts iestāžu gada pārskatu sagatavošanas pareizību;
- iesniedz Saeimai un Ministru kabinetam ziņojumu par finanšu revīzijām tajās revidējamās vienībās, kurām sniegti Valsts kontroles atzinumi ar piezīmēm, negatīvi atzinumi vai atteikts sniegt atzinumu, par visām Valsts kontroles veiktajām lietderības revīzijām, par īpaši svarīgiem un nozīmīgiem konstatējumiem;
- informē Saeimas Publisko izdevumu un revīzijas komisiju par Valsts kontroles veikto revīziju rezultātiem, tajā skaitā par revīzijās sniegto ieteikumu ieviešanas gaitu;
- ziņo valsts iestādēm par konstatējumiem, kas skar šo iestāžu darbību, kā arī tiesībsardzības iestādēm par revīzijā konstatētajiem tiesību normu pārkāpumiem;
- savas kompetences ietvaros sadarbojas ar Eiropas Savienības institūcijām un citām starptautiskām organizācijām vai institūcijām.

1.2. Valsts kontroles struktūra

Valsts kontroles sastāvā ir valsts kontrolieris, Valsts kontroles padome, seši revīzijas departamenti un atbalsta struktūrvienības, kas nodrošina iestādes organizatorisko, finansiālo un saimniecisko darbību.

Valsts kontrolieris ir Valsts kontroles padomes priekšsēdētājs. Valsts kontrolieri Saeimas kārtības rullī noteiktajā kārtībā amatā ieceļ Saeima uz četriem gadiem, to var iecelt amatā atkārtoti, bet ne vairāk kā divus termiņus pēc kārtas. Valsts kontrolieris apstiprina revīziju metodoloģiju un prasības revīziju kvalitātes kontrolei, atbild par iekšējās kontroles sistēmas izveidošanu.

Valsts kontroles padomes locekļus pēc valsts kontroliera priekšlikuma uz četriem gadiem amatā apstiprina Saeima. Padomes locekļus var apstiprināt amatā atkārtoti, bet ne vairāk kā divus termiņus pēc kārtas. Valsts kontroles padomes locekļus pēc apstiprināšanas Saeimā valsts kontrolieris ieceļ Valsts kontroles revīzijas departamenta direktora amatā. Valsts kontroles padome apstiprina Valsts kontroles darbību reglamentējošos tiesību aktus un izskata citus jautājumus atbilstoši Valsts kontroles likumam.

2016.gada 8.septembrī Saeima apstiprināja Inesi Kalvāni Valsts kontroles padomes locekles amatā.

Valsts kontroles revīzijas departamenta sektoru vadītājus, revīzijas personālu un atbalsta struktūrvienību darbiniekus darbā pieņem valsts kontrolieris, slēdzot darba līgumus.

Revīzijas darbus ar Valsts kontroles padomes lēmumu sadala starp revīzijas departamentiem. Katrs revīzijas departaments ir sadalīts sektoros. Sektora sastāvā ietilpst sektora vadītājs un Valsts kontroles revidenti (valsts revidenti, valsts revidenti-juristi, vecākie valsts revidenti, vecākie valsts revidenti-juristi, valsts revidentu palīgi un informācijas sistēmu auditori). Revīzijas departamenti veic revīzijas atbilstoši katra departamenta pārziņā esošajai jomai un saskaņā ar Valsts kontroles padomes apstiprinātu revīziju gada plānu.

Atbalsta struktūrvienības nodrošina ikdienas administratīvos procesus un sniedz atbalstu revīziju darbā. Valsts kontrolierim tieši pakļauti ir Valsts kontroliera biroja darbinieki, kvalitātes vadības sistēmu speciālists, politikas plānošanas projektu un analīzes procesu vadītājs, revīziju rezultātu analīzes un pilnveidošanas procesu vadītājs, Personāla daļa, Juridiskā daļa, Pārskatu izvērtēšanas daļa, Sabiedrisko attiecību un iekšējās komunikācijas daļa, Starptautiskās sadarbības daļa un Kanceleja. Kancelejā ietilpst Finanšu un budžeta plānošanas daļa, Informācijas un tehnoloģiju daļa, Plānošanas un analītikas daļa, Lietvedības daļa un Saimniecības daļa.

Pārskata gadā struktūrā veiktas šādas izmaiņas:

- izveidota Sabiedrisko attiecību un iekšējās komunikācijas daļa, kura īsteno Valsts kontroles komunikācijas aktivitātes, nodrošinot informācijas pieejamību sabiedrībai par Valsts kontroles darbību, sadarbību ar masu informācijas līdzekļiem, kā arī Valsts kontroles informācijas un oficiālā viedokļa izplatīšanu un izskaidrošanu masu informācijas līdzekļos. Minēto uzdevumu īstenošana iepriekš bija iekļauta Valsts kontroliera biroja funkcijās;
- izveidota Starptautiskās sadarbības daļa, kura nodrošina sadarbību ar starptautiskajām organizācijām (*EUROSAI*, *INTOSAI*, Kontaktu komiteja u.c.) un citu valstu augstākajām revīzijas iestādēm, veic starptautiskās sadarbības aktivitāšu un saņemto sadarbības piedāvājumu izvērtēšanu un plānošanu, izstrādā priekšlikumus sadarbībai ar starptautiskajām organizācijām un citu valstu augstākajām revīzijas iestādēm, izstrādā, koordinē un sagatavo dokumentāciju dalībai starptautiskās sadarbības projektos, īsteno noslēgtos sadarbības līgumus, veicina Valsts kontroles atpazīstamību starptautiskajā vidē. Starptautiskās sadarbības funkcija līdz izmaiņām Valsts kontroles struktūrā bija noteikta Pirmā revīzijas departamenta kompetencē;
- izveidots valsts kontrolierim tieši pakļauts amats – revīziju rezultātu analīzes un pilnveidošanas procesu vadītājs, kurš ir atbildīgs par likumības un lietderības revīziju plānu un ziņojumu projektu kvalitātes veicināšanas pasākumiem, revīziju finanšu ietekmes metodikas pilnveidi un faktiskās finanšu ietekmes noteikšanas procesa organizāciju, kā arī sniedz konsultācijas revīziju metodoloģijas izstrādē un pilnveidē.

Uz pārskata perioda beigām Valsts kontrolē bija 180 štata vietas, tajā skaitā 137 revīzijas personālam un 43 atbalsta personālam. Darba attiecībās ar Valsts kontroli pārskata perioda beigās bija 178 darbinieki, tajā skaitā 135 – revīzijas personāls un 43 – atbalsta personāls.

Darbinieku mainības koeficients bija 14,62%, kas, salīdzinot ar 2015.gadu (15%), nedaudz ir samazinājies.

2. VALSTS KONTROLES DARBĪBA PĀRSKATA GADĀ

2.1. Galvenie notikumi, kas ietekmējuši Valsts kontroles darbību pārskata gadā

2.1.1. Valsts kontroles darbības stratēģijā noteiktie virzieni

Valsts kontrole pārskata gadā darbojās saskaņā ar 2013.gada 27.decembrī apstiprināto Valsts kontroles darbības stratēģiju 2014.-2017.gadam. Vērtējot iepriekšējos gados sasniegtos rezultātus, to dinamiku, pieejamos cilvēku un finanšu resursus, notikumus un ārējos faktorus, kas ietekmē Valsts kontroles darbību, 2016.gadā Valsts kontroles darbības stratēģijā tika izdarīti grozījumi, precizējot atsevišķu sasniedzamo rezultātu novērtēšanas rādītājus, bet neveicot būtiskas izmaiņas iestādes stratēģiskās darbības un attīstības virzienos.

Stratēģija nosaka trīs darbības virzienus – (1) atbalsts Latvijas Republikas Saeimai un izpildvarai publiskā sektora pārvaldības pilnveidošanā, veicinot efektīvu publisko līdzekļu izmantošanu sabiedrības interesēs, (2) Valsts kontroles attīstības ilgtspējas nodrošināšana un (3) Valsts kontroles darbības efektivitātes uzlabošana – un no tiem izrietošus vidēja termiņa stratēģiskos mērķus un atbilstošus sasniedzamos rezultātus.

Valsts kontroles padome darbības stratēģijas īstenošanai katru gadu apstiprina darba plānu, kurā ir iekļauts revīziju plāns, noteiktas attiecīgajā gadā veicamās aktivitātes iestādes darbības stratēģijā noteikto mērķu un rezultātu sasniegšanai, noteikti atbalsta struktūrvienībām pārskata gadā veicamie uzdevumi un katrai aktivitātei noteikta atbildīgā struktūrvienība, izpildes termiņi, plānotās cilvēkstundas un budžets. Darba plānu 2016.gadam Valsts kontroles padome apstiprināja 2015.gada 21.decembra sēdē.

Valsts kontroles stratēģiskās darbības virziens – **atbalsts Latvijas Republikas Saeimai un izpildvarai publiskā sektora pārvaldības pilnveidošanā, veicinot efektīvu publisko līdzekļu izmantošanu sabiedrības interesēs** – ir noteikts, lai sniegtu sabiedrībai pārliecību par publiskā sektora resursu likumīgu un lietderīgu pārvaldību, kā arī sniegtu atbalstu Saeimai un Ministru kabinetam publiskā sektora pārvaldības pilnveidošanā.

Būtiskākie darbības rezultāti:

- revīziju darbs tika veikts saskaņā ar Valsts kontroles padomes apstiprināto darba plānu 2016.gadam. Darba plāns katrai revīzijai nosaka kalendāro laiku sadalījumā pa posmiem (plānošana, pierādījumu iegūšana un noslēgums), kā arī katrā posmā nepieciešamās cilvēkstundas. Pārskata gadā kopā tika pabeigtas 47 revīzijas, tajā skaitā 27 finanšu revīzijas, sešas lietderības revīzijas, astoņas likumības/lietderības revīzijas un sešas likumības revīzijas. Revīziju rezultātā kopā sagatavoti 56 revīziju ziņojumi;
- pienākums veikt ikgadējās finanšu revīzijas ir noteikts Valsts kontroles likumā. Iepriekšējos gados veiktās finanšu revīzijas ir devušas redzamus uzlabojumus – finanšu pārskatos tiek uzrādīta patiesa informācija, ir veicināta valstij un pašvaldībām piederošo aktīvu uzskaites sakārtošana, daudzās institūcijās ir ieviesta visaptveroša grāmatvedības politika. Pareiza finanšu uzskaitē ir būtiska, tomēr likumdevējam un sabiedrībai daudz svarīgāk ir gūt pārliecību, ka valsts pārvalde un pašvaldības ievēro tiesību aktus un ar nodokļu maksātāju naudu rīkojas lietderīgi un sabiedrības interesēs. Valsts kontrole turpināja mērķtiecīgi stiprināt lietderības jautājumu izvērtēšanas kapacitāti. Pārskata periodā 43,1% no kopējiem revīzijām pieejamiem resursiem tika novirzīti lietderības revīziju un likumības revīziju ar lietderības aspektiem veikšanai, 2015.gadā tie bija 40,5%;
- Valsts kontrole atbilstoši apstiprinātam rīcības plānam ir palielinājusi revīziju apjomu pašvaldībās. 2016.gadā kopumā revīzijās bija iekļautas 62 pašvaldības (tajā skaitā

pilsētas), no kurām vismaz vienu reizi pārbaudītas 60 pašvaldības (tajā skaitā pilsētas) un divas pašvaldības (tajā skaitā pilsēta) – divās revīzijās. Pārbaudes pašvaldībās tika veiktas revīzijās par personām ar invaliditāti nepieciešamo asistenta pakalpojumu nodrošināšanu, par pašvaldību kapitālsabiedrību pārvaldību un kapitālsabiedrību darbību, par daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanu, par pašvaldību ielu un ceļu uzturēšanai un rekonstruēšanai paredzēto līdzekļu izlietojumu, par pašvaldību maksas pakalpojumu nodrošināšanu iedzīvotājiem, par pašvaldību administratīvā resursa izlietošanu, par nekustamo īpašumu iegādi un par pašvaldību budžetiem finanšu revīzijas par Latvijas Republikas pārskatu ietvaros;

- Valsts kontrole revīziju rezultātā sniedz ieteikumus, kuriem nav tieši nosakāma finanšu ietekme (iekšējās kontroles sistēmas sakārtošana, nozaru tiesiskā regulējuma pilnveidošana, valsts un pašvaldību nekustamo īpašumu un kapitāla pārvaldības uzlabošana, tiesību aktu ievērošana publiskajos iepirkumos), un ieteikumus, kuriem ir nosakāma finanšu ietekme (samazināti valsts un pašvaldību budžetu izdevumi un palielināti ieņēmumi, novērsti nelikumīgi nodokļi, pakalpojumu un preču iegādes avansu maksājumi, sakārtota valsts un pašvaldību aktīvu uzskaitē). Pārskata periodā revidējamām vienībām kopā bija jāievieš 533 ieteikumi, no kuriem ieviesti 492 ieteikumi jeb 92,3% (2015.gadā – 86,0%), ieviešanas stadijā bija 30 ieteikumi jeb 5,6%, nebija uzsākta ieviešana diviem ieteikumiem jeb 0,4% un aktualitāti zaudējuši bija deviņi ieteikumi jeb 1,7%;
- Valsts kontrole 2016.gadā uzsāka jaunu praksi – veidot diskusiju dokumentus, apkopojot Valsts kontroles veiktajās revīzijās konstatētos faktus jomās, kurās novērojami sistemātiski, ilgstoši trūkumi un kuri ir ārpus atsevišķu revidējamo vienību kompetences ietvara. Diskusiju dokumentu mērķis ir, izmantojot Valsts kontroles uzkrātās zināšanas, sagatavot priekšlikumus izskatīto jomu darbības uzlabošanai valstiskā līmenī un rosināt plašāku diskusiju iesaistīto un ieinteresēto pušu starpā – izpildvara, nevalstiskais sektors, akadēmiskā vide, uzņēmēji, sabiedrības pārstāvji, likumdevējs. Pārskata gadā tika veikti divi pētījumi un sagatavoti divi ziņojumi: “Cilvēks, informācijas sistēmas un valsts”, ņemot vērā informācijas un komunikāciju tehnoloģiju pieaugošo lomu efektīvas un uz sabiedrības ieguvumiem vērstas valsts pārvaldes attīstībā, un “Valsts – Latvijas galvenais kapitālists”, ņemot vērā valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību nozīmi tautsaimniecībā.

Valsts kontroles darbības virziens – **Valsts kontroles attīstības ilgtspējas nodrošināšana** – ir noteikts, lai, ņemot vērā starptautisko pieredzi un sabiedrības vajadzības, nodrošinātu Valsts kontroles tālāku attīstību, sniegtu profesionālus ieteikumus publiskā sektora darbības pilnveidošanai un sabiedrībai kompetentu viedokli par publiskā sektora darbību.

Būtiskākie darbības rezultāti:

- Valsts kontrole īsteno strukturētu darba izpildes plānošanu un novērtēšanu, ar katra darbinieka individuālā snieguma uzlabošanu panākot labākus institūcijas darbības rezultātus. Darbinieku darbs tiek vērtēts, pamatojoties uz iepriekš noteiktajiem darbinieka individuālajiem uzdevumiem un to izpildes rezultātiem saskaņā ar attiecīgajam amatam un kvalifikācijas pakāpei apstiprinātajiem vērtēšanas kritērijiem. Pārskata periodā kā katru gadu tika veikts darbinieku darba izpildes novērtējums, kurā piedalījās 141 darbinieks. Vērtējuma kategoriju A vai A/B ieguva 87 darbinieki jeb 61,7% (60 revīzijas personāla darbinieki un 27 atbalsta struktūrvienību darbinieki), kategoriju B – 50 darbinieki jeb 35,5% un C – četri darbinieki jeb 2,8%. Darba izpildes vērtēšanas procesa rezultātā 16 revīzijas personāla darbiniekiem tika paaugstināta kvalifikācijas pakāpe un četriem darbiniekiem amats un kvalifikācijas pakāpe;

- darbinieku profesionālās kompetences paaugstināšanai ir izstrādātas apmācību programmas un praktiskie uzdevumi, kuri ir koncentrēti tieši uz tām funkcijām, kas ir nozīmīgas revidenta darbā. Pārskata periodā kopumā darbinieki apmeklēja 89 dažādas profesionālās pilnveides mācības, kursus un seminārus, no tiem 36 mācības vadīja Valsts kontroles darbinieki. Mācības tika organizētas par aktualitātēm starptautiskajos revīzijas standartos, izmaiņām normatīvajos aktos nodokļu jomā, finanšu revīziju veikšanu, publisko iepirkumu aktualitātēm, *MS Excel* izmantošanu revīzijās, revīzijas atbalsta programmatūru izmantošanu, par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā, par informācijas grafiku veidošanu un tekstu vizualizāciju u.c.;
- Valsts kontrole, uzņemoties vadošo lomu starptautisko revīzijas standartu piemērošanā visā publiskajā sektorā, lai nodrošinātu vienotu revīziju tvērumu un pieeju arī no zvērinātu revidentu puses, izstrādāja priekšlikumus izmaiņām normatīvajos aktos. Latvijas Republikas Saeima 2016.gada 15.decembrī apstiprināja grozījumus likumā “Par zvērinātiem revidentiem”, saskaņā ar kuriem tika noteikts, ka zvērinātiem revidentiem, veicot revīzijas valsts un pašvaldību institūcijās, ir jāievēro Latvijā atzītie starptautiskie publiskā sektora revīzijas standarti. Grozījumi likumā paredz valsts kontroliera kompetenci noteikt Latvijā piemērojamos publiskā sektora revīzijas standartus. Tika veikta standartu tulkošana un vienotas terminoloģijas saskaņošana ar Valsts Valodas centru;
- tika nodrošināta 2015.gadā Valsts kontroles īstenotā Eiropas Sociālā fonda projekta “Atbalsts strukturālo reformu ieviešanai valsts pārvaldē” aktivitātes “Valsts kontroles kapacitātes stiprināšana” ietvaros sasniegto rezultātu uzturēšana un integrēšana ikdienas darba procesos: tika aprobēta un pielietota vienotās vizuālās identitātes pieeja revīzijas ziņojumiem, nodrošināta apmācībās un starptautiskajās konsultācijās iegūto zināšanu pielietošana revīzijas darba procesā. Lai turpinātu Valsts kontroles darbības pilnveidi, piesaistot ārējos finanšu resursus, tika sagatavots projekta pieteikums un 2016.gada 10.novembrī parakstīta vienošanās par Eiropas Savienības fonda projekta “Publiskā sektora revidentu profesionālā pilnveide komercdarbības vides sakārtošanas, korupcijas novēršanas un ēnu ekonomikas mazināšanas jomā” īstenošanu turpmāko trīs gadu periodā.

Valsts kontroles darbības virziens – **Valsts kontroles darbības efektivitātes uzlabošana** – ir saistīts ar Valsts kontroles rīcībā esošo resursu maksimāli efektīvu izlietošanu gan revīziju darbā, gan atbalsta struktūrvienību darbībā, kā arī ar efektīvu resursu pārvaldību, jauna un rīcībā esošā programmnodrošinājuma attīstību un pamatdarbības produktivitātes pilnveidošanu.

Būtiskākie darbības rezultāti:

- revidentu laika patēriņš revīziju darbam pārskata periodā bija 89,0% (2015.gadā – 83,4 %) un plānotajā termiņā pabeigti 96 % revīziju;
- efektīvākai revīziju veikšanai Valsts kontrole izmanto revīzijas atbalsta rīkus, kas nodrošina darba laika plānošanu, revīziju darba dokumentēšanu un atvieglo revīzijas ieteikumu uzraudzību, kā arī ļauj efektīvāk analizēt valsts pārvaldē uzkrātos datus. Informācijas sistēmu pieejamības rādītājs bija 98,9 %. Lai gan 2015.gadā tika ieviesta elektronisko dokumentu pārvaldības sistēma, revīzijās joprojām liela daļa dokumentu tiek sagatavoti un parakstīti papīra formā, tāpēc pārskata periodā tika sagatavoti priekšlikumi un aktivitāšu plāns pārejai uz revīziju lietu veidošanu un arhivēšanu elektroniski, paredzot sistēmas un procesu pilnveidošanu līdz 2017.gada beigām.

2.1.2. Pārskata periodā veiktās finanšu revīzijas

▪ Finanšu revīzijas par ministriju un centrālo valsts iestāžu 2015.gada pārskatu sagatavošanas pareizību

Kopumā finanšu revīziju ietvaros Valsts kontrole sniedza 26 atzinumus par ministriju un centrālo valsts iestāžu 2015.gada pārskatu sagatavošanas pareizību. Lai gan šis pārskatu gads bija pirmais pēc ļoti ilga laika, kad netika sniegts neviens atzinums ar iebildi, nepieciešamība akcentēt apstākļus par būtiskiem tiesību normu pārkāpumiem joprojām ir saglabājusies.

Atzinumi ar apstākļu akcentējumu

Valsts kontrole par nepamatotiem avansa maksājumiem bija akcentējusi apstākļus Izglītības un zinātnes, Kultūras, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības, Veselības, Zemkopības ministrijai un Nacionālajai elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomei.

Nepamatota atlīdzības izmaksa (aprēķināta darba samaksu par laiku, kad amatpersonas nav pildījušas dienesta pienākumus – par atpūtas dienām) tika konstatēta Iekšlietu ministrijā.

Uz nepamatotu stipendiju izmaksu (izmaksātas stipendijas izglītojamajiem ar zemu sekmību un sabiedriski neaktīviem izglītojamajiem) tika norādīts Izglītības un zinātnes ministrijai.

Trūkumi ieņēmumu uzskaites kontrolē (nav izveidota sniegto maksas veselības aprūpes pakalpojumu un ieņēmumu uzskaites sistēma) tika akcentēti Veselības ministrijai.

Budžeta līdzekļu izlietojums neatbilstoši mērķim (ar radiācijas drošību saistīto būvju būvniecības procesa kontroles un uzraudzības funkcijas īstenošanai) tika konstatēts Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā.

Atbilstības jautājumu izvērtējuma rezultāti

Pakāpeniska pāreja uz divu veidu atzinumu sniegšanu finanšu revīzijās tika noteikta kā prioritāte Valsts kontroles darbības stratēģijā 2014.-2017.gadam.

Finanšu revīziju mērķis līdz ar to ir ne tikai gūt pārliecību par resoru 2015.gada pārskatu sagatavošanas pareizību, bet arī pārliecināties, ka resoros identificētie būtiskie finanšu pārskatam pakārtotie darījumi atbilst tiesību aktiem, plānošanas dokumentiem un valstiski (vai starptautiski) atzītai praksei, kas uz tiem attiecas.

Valsts kontrole pārbaudīja kopumā 39 atbilstības jautājumus 21 resorā⁶, kā arī noteica vienu horizontālu atbilstības jautājumu (kopumā 17 resoros) – Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē nodrošināšanai 2015.gadā piešķirtā finansējuma izlietojums.

Par katru no pārbaudītajiem atbilstības jautājumiem tika sagatavots atzinums, kopumā sniedzot 56 atzinumus: 41 atzinumu bez iebildēm, septiņus atzinumus ar iebildēm, piecus negatīvus atzinumus, trīs atteikumus sniegt atzinumu.

Modificētu atzinumu gadījumā tika identificēti trīs galvenie kļūdu (neatbilstību) rašanās iemesli: trūkumi rīcībpolitikas definēšanā vai efektīvā ieviešanā, būtiski trūkumi iestādes iekšējās kontroles vidē, kā arī trūkumi informācijas un komunikāciju tehnoloģiju projektu vadībā.

Par Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē izdevumiem Valsts kontrole savu viedokli ir sniegusi jau kopš 2013.gada finanšu revīzijām. 2015.gada pārskatu revīzijās pārbaudītais finansējums bija 45,59 miljoni *euro*. Izlases veidā pārbaudot izlietoto

⁶ Atbilstības jautājumi netika pārbaudīti Centrālajā zemes komisijā, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijā, Satversmes tiesā un Tiesībsarga birojā.

finansējumu, trūkumi un neatbilstoši veikti izdevumi tika konstatēti deviņos resoros 179,08 tūkstošu *euro* apmērā.

Revīziju laikā konstatētās kļūdas

Nozīmīgākās nelabotās kļūdas (t.i., gan tādas kļūdas, kuras revidējamās vienības nevarēja labot (piemēram, faktiski veiktie maksājumi), gan tādas kļūdas, kuru novēršanai nepieciešams vairāk laika (piemēram, pamatlīdzekļu uzskaites sakārtošana)) tika identificētas Veselības un Izglītības un zinātnes ministrijās, savukārt nozīmīgākie labojumi veikti Finanšu ministrijā (konsolidētajā pārskatā atklāta informācija par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansētajiem projektiem iepriekšējā plānošanas periodā noslēgtajiem līgumiem).

Valsts kontroles sniegtie ieteikumi

Revīziju rezultātā kopumā Valsts kontrole revidējamām vienībām ir sniegusi 97 ieteikumus, no kuriem vairāk kā puse ir attiecināmi uz atbilstības jautājumiem. Ieviešot Valsts kontroles sniegtos ieteikumus, tiks nodrošināta piešķirto valsts budžeta līdzekļu likumīga, efektīva, ekonomiska un piešķiruma mērķiem atbilstoša izlietošana, materiālo vērtību uzskaitē un rīcība ar materiālajām vērtībām atbilstoši normatīvo aktu prasībām, prasību un saistību atbilstoša uzraudzība gada pārskatā, Publisko iepirkumu likuma normu ievērošana.

- **Finanšu revīzija par Latvijas Republikas 2015.gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un pašvaldību budžetiem**

Atzinums ar iebildi

Lai gan kopumā kļūdas uzskaites jautājumos ministrijās un centrālajās valsts iestādēs ik gadu samazinās un finanšu uzskaites kvalitāte kopumā uzlabojas, tomēr joprojām Valsts kontrole konstatē būtiskus trūkumus, tāpēc par Latvijas Republikas 2015.gada pārskatu tika sniegts atzinums ar iebildi, jo:

- Rīgas pašvaldība savā gada pārskatā nav korekti uzraudzījusi saistības – tās, neatbilstoši darījuma būtībai, uzraudzītas kā parāds piegādātājiem un darbuzņēmējiem, nevis kā ilgtermiņa aizņēmums;
- pašvaldību gada pārskatu daļā ilgtermiņa ieguldījumu vērtība izlasē iekļautajās pašvaldībās pārskata gada sākumā ir nepamatoti palielināta vismaz par 77 miljoniem *euro*, bet pārskata gada beigās – vismaz par 73,4 miljoniem *euro*.

Tika norādīts arī uz revīzijas apjoma ierobežojumiem: tā kā nodokļu ieņēmumi joprojām netiek uzraudzīti pēc uzkrāšanas principa, Valsts kontrole nevar izteikt atzinumu par nodokļu ieņēmumu un ieņēmumu no nodevām pilnīgumu, un pašvaldību gada pārskatu daļā kopējais aktīvu apjoms, kuriem nav iespējams noteikt nepieciešamo labojumu apmēru, ir 2,3 miljardi *euro* jeb 27% no pašvaldību aktīvu kopējās vērtības.

Citi būtiski revīzijā vērtētie jautājumi

Kapitālsabiedrību pārvaldības jomā tika konstatēts, ka izveidotā maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu administrēšanas sistēma nenodrošina, ka valsts budžets atbilstošā periodā saņem visus tam piekritīgos ieņēmumus, valsts kapitālsabiedrību mazmeitu kapitālsabiedrību pienākums veikt maksājumus savām mātes kapitālsabiedrībām tiesību aktos nav noregulēts, kā arī joprojām nav loģiskas un izsekojamas saistības starp kapitālsabiedrību pienākumu veikt dividendžu maksājumus valsts budžetam, Ministru kabineta lēmumiem atstāt dividendes kapitālsabiedrību rīcībā un lēmumiem par finansējuma piešķiršanu kapitālsabiedrībām.

Valsts budžeta ieņēmumu jomā joprojām pastāv vairākas fundamentālas problēmas: nodokļu uzskaitē nav ieviests uzkrājuma princips, tomēr pēdējos gados Finanšu ministrija sadarbībā ar Valsts ieņēmumu dienestu un Valsts kasi ir veikusi daudzus pasākumus, lai 2021.gadā to ieviestu. Uz 2016.gada augustu nodokļu politika joprojām nebija izstrādāta, kā rezultātā nodokļu likumdošana bieži mainījās bez pārejas perioda. Nepiedzenamais nodokļu parāds turpina pieaugt, kā rezultātā kopējais nodokļu parāds uz 2016.gada 1.janvāri pārsniedza 1/6 no valsts budžeta ieņēmumiem.

Valsts kontroles sniegtie ieteikumi

Kopumā (par pārskatu, ieņēmumu un pašvaldību daļu) tika sniegti 43 ieteikumi, lai uzlabotu pārskata kvalitāti, atklātu pārskatā pilnīgu informāciju par valsts budžeta ieņēmumiem, uzlabotu nodokļu kontroles procesu un krāpšanās risku pārvaldību, nodrošinātu konsekvētu rīcību sadarbībā ar nodokļu maksātājiem, sekmētu efektīvākas iekšējās kontroles sistēmas ieviešanu pašvaldībās.

2.1.3. Pārskata periodā veiktās likumības, lietderības un likumības/lietderības revīzijas

Likumības un lietderības revīzijās revidentiem ir jānovērtē, vai revidējamās vienības darījumi un darbība atbilst normatīvo aktu prasībām, vai sistēma darbojas, lai sasniegtu noteikto mērķi, un vai izvēlētās metodes mērķa sasniegšanai ir bijušas iespējami efektīvas.

Likumības un lietderības revīziju tēmas Valsts kontrole nosaka, balstoties uz revidējamo jomu stratēģisko novērtējumu.

Saskaņā ar 2016.gada darba plānu pārskata gadā tika pabeigtas kopā 20 likumības, lietderības un likumības/lietderības revīzijas par:

- valstī īstenotās ugunsdrošības uzraudzības efektivitāti;
- tieslietu nozares nekustamo īpašumu pārvaldīšanu;
- personām ar invaliditāti nepieciešamo asistenta pakalpojumu nodrošināšanu;
- ambulatorās veselības aprūpes efektivitāti;
- veselības aprūpes sistēmas vajadzībām izmantoto valsts nekustamo īpašumu pārvaldīšanu;
- Eiropas Savienības struktūrfondu ieguldījumu “Eiropa 2020” stratēģijas noteikto mērķu sasniegšanā izglītības jomā;
- kultūras pieminekļu aizsardzības politikas īstenošanu;
- pašvaldību ielu un ceļu uzturēšanai un rekonstruēšanai paredzēto līdzekļu izlietojumu;
- pašvaldību maksas pakalpojumu nodrošināšanu iedzīvotājiem;
- pašvaldību administratīvo resursu izlietošanu;
- daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanu;
- Āfrikas un klasiskā cūku mēra apkarošanai piešķirtā finansējuma izlietojumu;
- Rīgas Brīvostas pārvaldes rīcību, vadot un īstenojot projektu „Infrastruktūras attīstība Krievu salā ostas aktivitāšu pārceļšanai no pilsētas centra”;
- Rīgas brīvostas pārvaldes rīcība, novēršot Konkurences padomes konstatētos pārkāpumus;

- “Citadele banka” valstij piederošo kapitāldaļu pārdošanas procesu;
- VAS „Privatizācijas aģentūra” rīcības lietderību un likumību;
- valsts budžeta līdzekļu izlietojumu Drošības policijā;
- pašvaldības AS “Daugavpils siltumtīkli” darbību;
- Saldus novada pašvaldības kapitālsabiedrību pārvaldību;
- Sabiedrības integrācijas fonda darbību valsts budžeta finansējuma piešķiršanā un izlietojuma kontrolē biedrībām un nodibinājumiem.

2.1.4. Ziņojumi par revīzijās konstatētajiem tiesību normu pārkāpumiem

Valsts kontroles likums nosaka pienākumu Valsts kontrolei ziņot tiesībaizsardzības iestādēm par revīzijās konstatētajiem tiesību normu pārkāpumiem.

2016.gadā tiesībaizsardzības iestādēm tika ziņots par desmit revīzijās (piecās likumības/lietderības, vienā likumības un četrās finanšu) konstatētajiem pārkāpumiem.

Prokuratūra tika informēta par konstatētajiem tiesību normu pārkāpumiem valsts un pašvaldību iestādēs un kapitālsabiedrībās, piemēram, saistībā ar atlīdzības un prēmiju izmaksu, stipendiju izmaksu, nekustamo īpašumu atsavināšanu, nomas maksas aprēķiniem.

Trīs gadījumos par iespējamu likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” neievērošanu Valsts kontrole informēja Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju.

Pārskata gadā⁷:

- tiesā apstiprināta prokurora vienošanās ar apsūdzēto par sodu par pašvaldības finanšu līdzekļu piesavināšanos;
- pirmās instances tiesā atradās izskatīšanai septiņas lietas (sešas lietas par dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu un viena lieta par valsts amatpersonas bezdarbību);
- apelācijas instances tiesā atradās izskatīšanai viena lieta par dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu;
- kasācijas instances tiesā atradās izskatīšanai viena lieta par dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu;
- kriminālprocesu ietvaros pavisam astoņas personas par dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu un piesavināšanos bija nodotas kriminālvajāšanai.

2016.gada beigās par Valsts kontroles revīzijās konstatētajiem pārkāpumiem izmeklēšana notika 21 kriminālprocesā (15 kriminālprocesi Valsts policijā, viens – Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā, viens Iekšējās drošības birojā un četri – prokuratūrā).

Valsts kontrole 2016.gadā Iepirkumu uzraudzības biroju informēja par astoņās revīzijās konstatētiem iespējamiem pārkāpumiem publisko iepirkumu jomā. Saistībā ar Valsts kontroles nosūtīto informāciju ir uzsāktas deviņpadsmit administratīvo pārkāpumu lietvedības, kuras turpinās.

Valsts ieņēmumu dienestam Valsts kontrole piecas reizes ir ziņojusi par konstatētajām neatbilstībām skaidras naudas līdzekļu uzskaitē, darījumus apliecinošo dokumentu lietošanā

⁷ Informācija uz 2016.gada 31.decembri.

un pievienotās vērtības nodokļa aprēķināšanā un ieskaitīšanā valsts budžetā. Saistībā ar Valsts kontroles nosūtīto informāciju divas amatpersonas sauktas pie administratīvās atbildības un sodītas ar naudas sodu, divos gadījumos konstatētais administratīvais pārkāpums atzīts par maznozīmīgu, atbrīvojot divas amatpersonas no administratīvās atbildības un izsakot mutvārdu aizrādījumu.

Vienā gadījumā par iespējamu tiesību normu pārkāpumu darba tiesisko attiecību jomā Valsts kontrole informēja Valsts darba inspekciju. Pārbaudes rezultātā viena amatpersona saukta pie administratīvās atbildības un sodīta ar naudas sodu.

Pārskata gadā revidējamās vienībās un to augstākajās iestādēs ir notikušas pārbaudes par 29 Valsts kontroles veiktajām revīzijām. Veikto pārbaūžu rezultātā ar trīs darbiniekiem izbeigtas darba tiesiskās attiecības, vienai amatpersonai un trīs darbiniekiem izteikts rājiens, 13 darbiniekiem izteiktas piezīmes, septiņām amatpersonām un sešiem darbiniekiem izteikts aizrādījums.

2.2. Būtiskās pārmaiņas Valsts kontroles darbībā un to ietekme uz finanšu rezultātiem

Valsts kontroles vadība ir izvērtējusi iestādes spēju turpināt darboties savā jomā, tāpēc finanšu pārskati ir sagatavoti pieņemot, ka iestāde darbosies arī turpmāk.

Valsts kontroles budžetu 2016.gadā tāpat kā iepriekšējos gados veidoja viena valsts budžeta programma – 01.00.00 “Valsts kontrole”.

Saskaņā ar likumu “Par valsts budžetu 2016.gadam” Valsts kontroles kopējie plānotie izdevumi bija 5,53 miljoni *euro*, tajā skaitā izdevumi atlīdzībai 4,5 miljoni *euro*, un no budžeta programmas 07.00.00 “Attīstības sadarbības projekti un starptautiskā palīdzība” projekta „Gruzijas, Moldovas un Ukrainas atbalstam, lai stiprinātu šo valstu Augstāko revīzijas iestāžu kapacitāti caurskatāmas un efektīvas valsts līdzekļu kontroles sistēmas izveidē” īstenošanai piešķirtais finansējums bija 34,0 tūkstoši *euro*.

Faktiskie izdevumi pārskata periodā veidoja 5,4 miljonus *euro*, tajā skaitā:

- izdevumi atlīdzībai 4,5 miljoni *euro*, tajā skaitā izdevumi darbinieku mēnešalgai 3,1 miljoni *euro* (neieskaitot sociālos maksājumus) jeb 68,8% no kopējās atlīdzības;
- ar iestādes darbības nodrošināšanu saistītie uzturēšanas un kārtējie izdevumi 946,6 tūkstoši *euro* apmērā;
- izdevumi projekta “Gruzijas, Moldovas un Ukrainas atbalstam, lai stiprinātu šo valstu Augstāko revīzijas iestāžu kapacitāti caurskatāmas un efektīvas valsts līdzekļu kontroles sistēmas izveidē” īstenošanai 31,7 tūkstoši *euro*;
- izdevumi kapitālieguldījumiem 92,6 tūkstoši *euro* apmērā, tajā skaitā programmatūru licences 19,2 tūkstoši *euro* un biroja tehnika 73,4 tūkstoši *euro*;
- maksājumi starptautiskās sadarbības ietvaros (dalības maksa *INTOSAI* un *EUROSAI*) 1115 *euro*.

Laika periodā kopš bilances slēgšanas datuma līdz šī ziņojuma parakstīšanas datumam nav radušies nekādi apstākļi vai notikuši kādi notikumi, kuri nebūtu atspoguļoti finanšu pārskatos, kuru rezultātā būtu bijis nepieciešams izdarīt korekcijas finanšu pārskatos.

3. VALSTS KONTROLES TURPMĀKĀS DARBĪBAS PRIORITĀTES

3.1. Paredzamie notikumi, kas varētu būtiski ietekmēt Valsts kontroles darbību nākotnē

- **Valsts kontroles darbības stratēģija 2018.-2021.gadam**

2017.gads ir Valsts kontroles darbības stratēģijas 2014.-2017.gadam noslēguma gads. Izvērtējot darbības stratēģijas izpildi iepriekšējos gados un ņemot vērā valstī notiekošos ekonomiskos procesus un attīstības virzienus, sabiedrības intereses, starptautiskajās aktivitātēs gūto pieredzi, kā arī revidējamo jomu stratēģiskajā novērtējumā iegūtos rezultātus, Valsts kontrole izstrādās vidēja termiņa politikas dokumentu, nosakot Valsts kontroles darbības virzienus, sasniedzamos mērķus un rezultātus turpmākajiem četriem gadiem, lai nodrošinātu Valsts kontroles darbības tālāku attīstību.

- **Valsts kontroles vadošā loma publiskā sektora starptautisko revīzijas standartu adaptācijā un piemērošanā Latvijā**

Starptautiskā prakse un *INTOSAI* revīziju standarti uzsver arvien pieaugošās atšķirības starp pieeju publiskā un privātā sektora revīzijām. Ja privātajā sektorā akcents tiek likts uz pareizu darījumu uzskaiti, sniedzot pārskata lietotājam pārliecību par uzņēmuma finanšu stāvokli, tad valsts un pašvaldību institūciju gadījumā daudz būtiskāka uzmanība ir pievēršama darījumu likumībai un lietderībai.

Valsts kontrole revīzijas jau šobrīd veic atbilstoši *INTOSAI* revīziju standartiem, bet ir būtiski, ka tos piemēro visā publiskajā sektorā.

Pārskata gadā ar Valsts kontroles iniciēto grozījumu likumā “Par zvērinātiem revidentiem” pieņemšanu Saeimā tiesiskajā regulējumā ir nostiprināts pienākums arī zvērinātiem revidentiem publiskā sektora (valsts un pašvaldību) institūciju finanšu revīzijas veikt pēc *INTOSAI* standartiem.

INTOSAI standarti visā publiskajā sektorā ir piemērojami, sākot ar 2017.gada finanšu pārskatu revīzijām. Tāpēc Valsts kontrole 2017.gadā izstrādās apmācību programmas un veiks zvērinātu revidentu, pašvaldību un citu revidējamo vienību pārstāvju apmācību. Plānotās apmācību tēmas – finanšu, atbilstības un lietderības revīziju metodoloģija, publiskā sektora politikas iniciatīvu izvērtēšana, informācijas un komunikāciju sistēmu izvērtēšana, labas pārvaldības veicināšana publiskā sektora finanšu vadībā, revīzija valsts un pašvaldību kapitālsabiedrībās, risku analīzes metodes un instrumenti revīzijas darba procesā u.c.

3.2. Būtiskie riski un neskaidrie apstākļi, ar kuriem Valsts kontrole saskaras

Valsts kontrolē, lai arī nedaudz samazinājusies, joprojām ir saglabājusies augsta darbinieku mainība – pārskata gadā mainības koeficients bija 14,62%, kas saistīts ar Valsts kontroles darba specifiku (nepieciešamību pēc specifiskām zināšanām, prasmēm un spējām veikt revidenta darbu), darba intensitāti (spēju īsā laikā aptvert specifisku revidējamo jomu un izpildīt starptautiskajos revīzijas standartos noteiktās prasības) un atalgojuma konkurētspēju.

Augsti kvalificētu speciālistu piesaiste un motivēšana darbam Valsts kontrolē ir būtisks priekšnosacījums, lai nodrošinātu revīziju darba aizvien lielāku pievienoto vērtību valsts pārvaldes darba sakārtošanā un sabiedrības interešu aizstāvībā.

Gan Finanšu ministrijas veiktā analīze, izstrādājot informatīvo ziņojumu “Par vienoto atlīdzības sistēmu valsts pārvaldē” (skatīts Ministru kabineta 2016.gada 1.marta sēdē), gan Valsts kontroles vajadzībām veiktais atalgojumu salīdzinājums Valsts kontroles amatiem ar

amatiem privātajā sektorā ar līdzīgām funkcijām norāda uz konkurētspējas trūkumu ar privāto sektoru. Pēdējos gados darba samaksas pieaugums straujāks ir bijis privātajā sektorā.

Joprojām ir aktuāla nepieciešamība pārskatīt Valsts kontroles darbinieku atlīdzības sistēmas iekļaušanos kopējā publiskā sektora atlīdzības sistēmas modeļī un risināt finansējuma nodrošinājuma jautājumu, lai tuvinātu Valsts kontroles darbinieku atlīdzību līdzvērtīgu amatu atlīdzībai Valsts kontroles darbības specifikai atbilstošajā privātajā sektorā.

Valsts kontroliere

E.Krūmiņa

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS
AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU
UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

I.Freiberga 67017515
inga.freiberga@lrvk.gov.lv